

Вінницький кооперативний інститут

«Затверджую»
Ректор інституту
_____ А. Г. Драбовський
»_____» 2018 р.
(Наказ № _____ від _____ 2018 р.)

ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСУ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН У ВІННИЦЬКОМУ КООПЕРАТИВНОМУ ІНСТИТУТІ

Вінниця 2018

ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ФОРМУВАННЯ КОМПЛЕКСУ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН У ВІННИЦЬКОМУ КООПЕРАТИВНОМУ ІНСТИТУТІ

1. Вступ

Дані рекомендації складені відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», положення «Про організацію освітньої діяльності у Вінницькому кооперативному інституті» (10.04.2015 р.), положення «Про організацію освітньої діяльності у Коледжі економіки і права Вінницького кооперативного інституту» (10.04.2015 р.), рекомендацій з навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін у закладах вищої освіти, рекомендацій до структури та змісту робочої програми навчальної дисципліни (№1/9-434 від 09.07.2018 р.), ліцензійних умов провадження освітньої діяльності (від 30 грудня 2015 р. № 1187 зі змінами та доповненнями).

Відповідно до сучасних умов, закріплених законодавчими документами, висування необґрунтовано надмірних вимог до змісту та обсягу навчально-методичного забезпечення навчальних дисциплін призводить до нераціонального використання людських, фінансових та інших ресурсів. У зв'язку з чим розроблене нове положення, яке узагальнює діючі вимоги та пропозиції Міністерства освіти і науки та специфіку Вінницького кооперативного інституту.

2. Структура навчально-методичного комплексу дисципліни

Основним документом навчально-методичного забезпечення дисципліни, передбаченим освітнім законодавством, є робоча програма навчальної дисципліни, вимоги до змісту якої встановлені п. 38 Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності (програма навчальної дисципліни, заплановані результати навчання, порядок оцінювання результатів навчання, рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті). Програма навчальної дисципліни, передбачена п. 12 ч. 3 ст. 34 та ч. 7 ст. 35 Закону України «Про вищу освіту», є одним із складників робочої програми.

Робочі програми навчальних дисциплін не є об'єктами авторського права та інтелектуальної власності, що впливає із ст. 8 Закону України про авторське право та суміжні права.

Обов'язковими складовими комплексу навчально-методичного забезпечення дисципліни є:

- робоча навчальна програма;
- конспекти лекцій (презентації, опорні конспекти лекцій);
- завдання для виконання практичних (семінарських, лабораторних) робіт; збірники ситуаційних завдань (кейсів);
- завдання для виконання індивідуальних завдань та самостійної роботи;
- засоби діагностики: завдання для поточного та підсумкового контролю знань та вмінь студентів, комплексна контрольна робота;
- рекомендовані джерела інформації. Зокрема, це можуть бути підручники

та навчальні посібники, а також авторські матеріали, розроблені викладачем:

Педагогічним працівникам Коледжу економіки і права Вінницького кооперативного інституту у процесі формування комплексу методичного забезпечення слід додатково дотримуватись вимог Положення про навчально-методичний комплекс навчальної дисципліни (НМЦ «Укоопосвіта» від 17.01.2013 р.): додатки 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12.

Додатковими складовими комплексу навчально-методичного забезпечення дисципліни є:

- приклади розв'язування типових задач чи виконання типових завдань;
- комп'ютерні презентації;
- ілюстративні матеріали;
- каталоги ресурсів тощо;

Викладач може надавати здобувачам освіти посилання на доступну для них наукову, навчальну та методичну літературу, а також на електронні ресурси та інші джерела інформації, у тому числі іноземні та міжнародні, які мають дозвіл власника авторських прав на вільне використання в освітньому процесі. Джерелами інформації під час опанування дисципліни студентами є:

- друковані наукові, навчально-методичні, науково-популярні та інші видання;
- електронні видання;
- відкриті державні реєстри;
- оприлюднені документи та офіційні сайти органів статистики, інших установ та організацій;
- відкриті бази даних;
- аудіо- та відеозаписи;
- інші матеріали та джерела інформації.

3. Порядок збереження та забезпечення доступності

Робоча програма та інше навчально-методичне забезпечення навчальної дисципліни зберігаються на відповідній кафедрі та електронних ресурсах, розміщених на офіційному сайті закладу вищої освіти. Другий примірник робочої навчальної програми зберігається у деканаті (у Коледжі – у завідувача відділенням).

Здобувачам вищої освіти забезпечується вільний та зручний постійний доступ до робочої програми та іншого навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни.

Рекомендовані для вивчення дисципліни джерела інформації є доступними здобувачам освіти на безоплатній основі. Вони зберігаються:

- у бібліотеці закладу вищої освіти;
- на електронних ресурсах закладу вищої освіти;
- у визначених в робочій програмі відкритих державних реєстрах, інформаційних системах, базах даних тощо;
- на зазначених у робочій програмі зовнішніх електронних ресурсах, що надають вільний

4. Загальні вимоги щодо складання робочої програми навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом закладу вищої освіти, який розробляється і затверджується у порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу в закладі вищої освіти.

Загальний обсяг робочої програми навчальної дисципліни 5-20 сторінок з урахуванням обсягу дисципліни.

Основним призначенням робочої програми навчальної дисципліни є:

- ознайомлення здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу зі змістом освіти, критеріями та засобами оцінювання результатів навчання тощо.

- встановлення відповідності змісту освіти освітній програмі та стандартам вищої освіти під час акредитації;

- встановлення відповідності при зарахуванні результатів навчання, отриманих в інших закладах освіти (академічна мобільність), за іншими освітніми програмами, у попередні роки (при поновленні на навчання).

Робочі програми навчальних дисциплін мають щорічно оновлюватися з урахуванням результатів моніторингу та періодичного перегляду освітніх програм і, зокрема, отриманих від здобувачів освіти та інших стейкхолдерів побажань та зауважень.

5. Структура робочої програми навчальної дисципліни

5.1. Структура робочої програми навчальної дисципліни визначає такі складові:

- загальна інформація: назва навчальної дисципліни, заклад вищої освіти, інститут (факультет), кафедра чи інший структурний підрозділ, який відповідає за дисципліну, освітня програма (для обов'язкових дисциплін) інформація про погодження та затвердження, мова навчання;
- розробник(и) - викладач чи викладачі, які розробили робочу програму;
- мета вивчення дисципліни;
- опис навчальної дисципліни: обсяг дисципліни в кредитах ЄКТС та його розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять;
- статус дисципліни: обов'язкова чи вибіркова. Статус обов'язкових мають дисципліни, що є обов'язковими хоча б для однієї освітньої програми;
- передумови для вивчення дисципліни, відповідно до формату, визначеного вченою радою вищого навчального закладу;
- очікувані результати навчання з дисципліни;
- критерії оцінювання результатів навчання;
- засоби діагностики результатів навчання, зокрема, методи їх демонстрування;
- програма навчальної дисципліни: основні теми дисципліни, у тому числі

- (за наявності) теми практичних, семінарських та лабораторних занять, тематика індивідуальних та/або групових завдань;
- форми поточного та підсумкового контролю;
 - інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна;
 - рекомендовані джерела інформації.

5.2. Мета навчальної дисципліни

Для обов'язкових дисциплін у цьому пункті варто стисло зазначити місце навчальної дисципліни в освітній програмі. Зокрема, тут можуть бути наведені визначені освітньою програмою компетентності та програмні результати навчання, для формування яких використовується ця навчальна дисципліна. Для вибіркових дисциплін може бути наведено коротке пояснення можливостей та переваг, які надає вивчення дисципліни.

5.3. Результати навчання

Формулювання результатів навчання для обов'язкових дисциплін має базуватися на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою (програмних результатах навчання) та деталізувати їх.

Формулювання результатів навчання мають зазначати рівень їх сформованості, наприклад, через його достатність для вирішення певного класу завдань професійної діяльності та/або подальшого навчання за освітньою програмою.

5.4. Критерії оцінювання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни;

Мінімальний пороговий рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати його в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

5.5. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання можуть бути:

- екзамени;
- комплексні іспити;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проекти;
- командні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- розрахункові та розрахунково-графічні роботи;

- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо
- інші види індивідуальних та групових завдань.

6. Розроблення та затвердження робочої програми

Робоча програма навчальної дисципліни має розроблятися як окремий документ в електронній та паперовій формі і зберігається на кафедрі. Робоча програма вибіркової навчальної дисципліни має бути доступна здобувачам освіти на момент здійснення вибору дисциплін на наступний семестр.

Робоча програма навчальної дисципліни має затверджуватись на засіданні Вченої ради відповідно до порядку, визначеному Положенням про організацію освітнього процесу.

Вінницький кооперативний інститут

(Найменування кафедри)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою інституту

Протокол № _____ від _____

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(Найменування навчальної дисципліни)

Галузь знань: _____
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: _____
(шифр і найменування спеціальності)

Факультет _____
(найменування факультету)

20__ – 20__ навчальний рік

Робоча навчальна програма з дисципліни «Найменування навчальної дисципліни»
для підготовки (бакалаврів / магістрів) спеціальності: *шифр та найменування*
спеціальності відповідно до освітньо-професійної програми (інформація про її затвердження і
погодження)

Мова навчання: українська

Розробник (и): *науковий ступінь, вчене звання, ППП*

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри найменування кафедри

Протокол від ____ серпня 20__ року № ____

Завідувач кафедри найменування кафедри

_____ ППП

(підпис)

“ ____ ” _____ 20__ року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –	Галузь знань: (шифр і назва)	Обов'язкова / Вибіркова	
	Спеціальність: (шифр і назва)		
Модулів –		Рік підготовки:	
		Семестр	
		Лекції	
Загальна кількість годин –	Перший бакалаврський рівень	___ год.	-
		Практичні, семінарські	
		___ год.	-
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		___ год.	год.
		Індивідуальні завдання: __ год.	
Вид контролю: <i>екзамен / залік</i>			

2. Мета вивчення дисципліни (див. пункт 5.2.).

3. Передумови для вивчення дисципліни (перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше, перелік раніше здобутих результатів навчання тощо).

4. Очікувані результати навчання з дисципліни (див. пункт 5.3.).

5. Програма навчальної дисципліни: основні теми дисципліни, у тому числі (за наявності) теми практичних, семінарських та лабораторних занять, орієнтовна тематика індивідуальних та/або групових завдань.

Зразок:

Змістовий модуль 1. Інформація в процесах управління

Тема 1. Інформаційний менеджмент та соціальний розвиток суспільства

Мета і завдання навчальної дисципліни «Комп'ютерні інформаційні системи і технології в менеджменті». Поняття й загальна характеристика економічної інформації. Інформаційні системи і технології та їх роль в управлінні економікою. Роль і місце інформаційних технологій у сучасному суспільстві. Інформаційні системи (ІС). Призначення ІС в економіці.

Інформаційні технології як запорука стабільного розвитку суспільства. Вплив інформаційних технологій на соціальний розвиток.

6. Структура навчальної дисципліни, яка містить інформацію щодо кількості годин за змістовими модулями та формами і видами занять.

Зразок

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
л		п	сем	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль I. Інформація в процесах управління						
Тема 1. Інформаційний менеджмент та соціальний розвиток суспільства	4	2	-	-	2	2
Тема 2. Інформаційні процеси в системі управління	10	-	2	-	-	8
Тема 3. Безпека сучасних комп'ютерних систем	14	2	6	-	2	6
Тема 4. Комунікації в процесах управління	12	2	6	-	-	4
Тема 5. Засоби інформаційної підтримки прийняття рішень у менеджменті	20	2	10	-	-	8
Тема 6. Сучасні підходи до формування структури інформаційної системи управління організацією	6	-	-	-	2	6

МКР 1	2					
Тема 7. Технології комп'ютерних інформаційних систем у процесах управління	6	-	-	-	-	6
Тема 8. Автоматизація функцій управління проектами	12	2	4	-	2	6
Тема 9. Технології Веб 2.0	18	-	8	-	2	10
Тема 10. Електронний бізнес	4	-	2	-	-	2
МКР 2	2					
Усього годин	120	10	38	-	10	58

7. Тематика лекційних (практичних, семінарських, індивідуальних занять та самостійної роботи) та кількість годин, виділених на їхнє проведення.

Зразок:

5. Тематики лекційних занять

№ з/п	№ заняття	Назва теми	Кількість годин
1	1	<i>Тема 1. Інформаційний менеджмент та соціальний розвиток суспільства</i> <i>Тема лекції 1. Інформація як об'єкт менеджменту</i>	2
2	8	<i>Тема 3. Безпека сучасних комп'ютерних систем</i> <i>Тема лекції 2. Сучасні загрози інформаційної безпеки</i>	2

8. Критерії оцінювання результатів навчання (див. пункт 5.4.).

Поточне тестування та самостійна робота										Екзамен	Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
2	5	8	5	7	6	6	7	8	6	40	100

Подається шкала оцінювання згідно до затвердженої в Положенні про кредитно-модульну систему організації освітнього процесу у ВКІ

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Додатково зазначається кількість балів за різні види виконаних робіт.

7. Засоби діагностики результатів навчання, зокрема, методи їх демонстрування (див. пункт 5.5.).

8. Форми поточного та підсумкового контролю.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.

10. Рекомендовані джерела інформації.

Розглянуто і схвалено на засіданні
Вченої ради
Протокол №__ від _____ 2018 р.

**КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА
ВІННИЦЬКОГО КООПЕРАТИВНОГО ІНСТИТУТУ**

Кафедра _____

ЗАТВЕРДЖЕНО

Педагогічною радою коледжу

Протокол № _____ від _____

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(Найменування навчальної дисципліни)

Галузь знань: _____
(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: _____
(шифр і найменування спеціальності)

Спеціалізація: _____

(найменування відділення)

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча навчальна програма з дисципліни _____ для підготовки (молодших спеціалістів) спеціальності: _____ складена відповідно до освітньо-професійної програми _____, затвердженої вченою радою Інституту від _____ р., пр. _____

Мова навчання: українська

Розробник: _____

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри _____

Протокол від _____ 2018 року № _____

Завідувач кафедри _____

(підпис) ПІБ

“ _____ ” _____ 2018 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальна кількість годин	Галузь знань:	Обов'язкова/ вибіркова	
	Спеціальність:		
	Молодший спеціаліст	Семестр	
		Лекції	
		-	-
		Практичні, семінарські	
		.	-
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		год.	год.
		Вид контролю: екзамен/залік	

3. Мета вивчення дисципліни (див. пункт 5.2.).

3. Передумови для вивчення дисципліни (перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше, перелік раніше здобутих результатів навчання тощо).

4. Очікувані результати навчання з дисципліни (див. пункт 5.3.).

5. Програма навчальної дисципліни: основні теми дисципліни, у тому числі (за наявності) теми практичних, семінарських та лабораторних занять, орієнтовна тематика індивідуальних та/або групових завдань.

Зразок:

5. Програма навчальної дисципліни:

Тема 1. Види банків і порядок їх створення в Україні

Історія розвитку банківської справи.

Поняття «банк» і «банківська система». Місце і роль банків у фінансово-кредитній системі України. Види банків, їх операції та функції. Ознаки класифікації комерційних банків в Україні. Правова основа діяльності банків.

Закон України «Про банки і банківську діяльність» про види комерційних банків види банківських об'єднань, створення та державну реєстрацію і ліцензування банків. Закон України «Про Національний банк України» про правові основи діяльності НБУ. Положення про порядок створення і реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв і відділень.

6. Структура навчальної дисципліни, яка містить інформацію щодо кількості годин за змістовими модулями та формами і видами занять.

Назви тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивід.	самостійна робота		лекції	практичні	лабораторні	індивід.	самостійна робота
Тема 1. Види банків і порядок їх створення в Україні	20	6	4			10						
....												
....												
....												
....												
Разом	216	70	50			96						

7. Тематика лекційних (практичних, семінарських, індивідуальних занять та самостійної роботи) та кількість годин, виділених на їхнє проведення.

Зразок

7.1. Тематика лекційних занять

№ з/п	№ заняття	Тема дисципліни Тема лекції	Кількість годин
		Тема 1. Види банків і порядок їх створення в Україні	6
1	1	<i>Тема лекції 1. Історія розвитку банківської справи</i>	2
2	2	<i>Тема лекції 2 Види банків, їхня класифікація</i>	2
3	3	<i>Тема лекції 3 Порядок створення і реєстрації банків</i>	2
...	
...	
		Разом	70

7.2. Тематика практичних занять

№ з/п	№ заняття	Тема дисципліни Тема практичного заняття	Кількість годин
1	4	Тема 1. Види банків і порядок їх створення в Україні Загальні відомості про банк, ознайомлення зі структурою та основними видами діяльності (екскурсія)	2
...	
		Разом	50

7.3. Тематика та зміст самостійної роботи

№ з/п	Тема дисципліни Зміст самостійної роботи	Кількість годин
	Тема 1. Види банків і порядок їх створення в Україні	6
1	<i>Закон України «Про банки і банківську діяльність» про види банків і банківських об'єднань, створення та державну реєстрацію і ліцензування банків.</i>	2
2	<i>Закон України «Про Національний банк України» про правові основи діяльності НБУ.</i>	2
3	<i>Положення про порядок створення і реєстрації банків, відкриття їх філій, представництв і відділень.</i>	2
...
	Разом	96

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінка за національною системою	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	Студент має глибокі знання, дає повну логічну послідовну відповідь на теоретичні питання щодо основних аспектів банківської діяльності, взаємовідносин підприємств, організацій та фізичних осіб з банками, вміє користуватися чинною нормативно-правовою базою, що визначає та регулює банківську діяльність. Вміє поєднувати теорію з практикою у процесі вирішення виробничих ситуацій, виконання практичних програмних завдань, вміє обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки. Уміло організовує свій час для виконання самостійної роботи. Дає правильні вичерпні відповіді на додаткові питання викладача.
4 (добре)	Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, має навички користування нормативним матеріалом. У процесі виконання практичних завдань використовує опановані раніше знання з дисципліни «Банківські операції» та інших фундаментальних дисциплін, аналізує фінансові результати діяльності банку. Однак, у процесі вирішення допускає певні помилки, які не мають істотного впливу на кінцевий результат вирішення практичного завдання. Дає достатньо точну відповідь на поставлені додаткові запитання.
3 (задовільно)	Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу досить поверхово, неповно розкриває суть питання, недостатньо застосовує професійну термінологію. Має навички і прийоми виконання практичних завдань, але допускає помилки у процесі виконання, які впливають на кінцевий результат вирішення практичного завдання.
2 (незадовільно)	Студент виявляє незнання значної частини навчального матеріалу, нездатність сформулювати відповідь з використанням понятійного та термінологічного апарату дисципліни, невміння підібрати та охарактеризувати відповідний нормативний матеріал і як наслідок цього – повна відсутність навичок у подальшому виконанні практичних завдань.

9. Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- стандартизовані тести;
- реферати, есе;
- розрахункові роботи;
- презентації результатів самостійно опанованих тем, виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. Форми поточного та підсумкового контролю: усне опитування, письмове опитування, перевірка практичних завдань та самостійної роботи, контрольні зрізи знань, тестовий контроль, самоконтроль, взаємоконтроль, екзамен.

11. Інструменти, обладнання, використання яких передбачає навчальна дисципліна: мультимедійний проектор, персональний комп'ютер, обчислювальна техніка та **програмне забезпечення:** програмний комплекс власної розробки «Тест» для поточної та підсумкової перевірки знань студентів, системи пошуку правової та економічної інформації (Ліга:Закон), офісні пакети прикладних програм (Libre Office), система дистанційного навчання на базі Moodle.

10. Рекомендовані джерела інформації.

10.1 Базова література:

1. Закони України

(зі змінами та доповненнями):

1.1. «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000.

1.2. «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» від 23.09.1994.

10.2. Допоміжна література і електронні ресурси:

23. Вовчак О.Д., Шпаргалко Г.Є. Платіжні системи: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2008. – 341 с.

10.3. Інформаційні ресурси

29. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: /www.bank.gov.ua/

30. Офіційні сайти комерційних банків України

10.4. Відкриті бази даних:

31. Комплексна інформаційна система Нацкомфінпослуг. Режим доступу: <http://www.kis.nfp.gov.ua/>

32. Реєстрація емісій цінних паперів. Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua/activities/stockregistration>

33. База даних законодавства України. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>